

THỰC HÀNH BỐ THÍ CỦA TĂNG NI, PHẬT TỬ TẠI ĐÔNG NAM BỘ HIỆN NAY

ĐỖ HƯƠNG GIANG*

Bố thí Ba-la-mật là một trong sáu pháp thực hành để đạt giác ngộ của Phật giáo. Bố thí Ba-la-mật gồm: Tài thí, pháp thí, và vô úy thí. Dựa trên kết quả điều tra định tính tại 8 cơ sở thờ tự Phật giáo ở Đông Nam Bộ cùng một số tài liệu thứ cấp cho thấy, các tăng, ni, Phật tử vùng Đông Nam Bộ thông qua các hoạt động tài thí như, nuôi dưỡng trẻ mồ côi, người già neo đơn, tặng nhà tình thương cho người nghèo, hay hỗ trợ xã hội trong đại dịch COVID-19, đã đồng thời thực hiện vô úy thí, vì đã góp phần động viên, an ủi những người kém may mắn và những người rơi vào tình thế nguy nan. Hoạt động pháp thí không chỉ giúp cho Phật tử có nhận thức và hành vi tích cực trong đời sống, mà còn giúp họ chữa lành những tổn thương.

Từ khóa: Phật giáo vùng Đông Nam Bộ, bố thí Ba-la-mật, tài thí, pháp thí, vô úy thí

Nhận bài ngày: 10/11/2025; *đưa vào biên tập:* 11/11/2025; *phản biện:* 22/11/2025; *duyet đăng:* 25/11/2025

1. DẪN NHẬP

Kể từ khi du nhập vào Việt Nam, với tinh thần từ bi, cứu khổ cứu nạn, Phật giáo không ngừng tham gia các hoạt động từ thiện để hỗ trợ xã hội. Trong thời gian gần đây, hoạt động từ thiện là một trong nhiều công việc mà Phật giáo tích cực đóng góp cho cộng đồng, góp phần phát triển xã hội văn minh giàu mạnh.

Thông qua hoạt động từ thiện xã hội, “Phật giáo kết nối với nhiều tổ chức, cá nhân trong và ngoài nước tham gia ủng hộ giúp đỡ những hoàn cảnh gặp khó khăn trong cuộc sống, tạo nên tính liên kết xã hội rộng rãi trên toàn thế giới, khơi dậy lòng nhân ái, phát huy giá trị nhân văn, hình thành nhân cách và lối sống cao đẹp” (Thích Nữ Chúc Nghĩa,

2021). Thấm nhuần tinh thần từ bi của Phật giáo, cùng với Phật giáo cả nước, Phật giáo tại Đông Nam Bộ rất tích cực trong hoạt động từ thiện. Hoạt động từ thiện của Phật giáo các tỉnh vùng Đông Nam Bộ không chỉ diễn ra trong phạm vi địa phương mình, mà còn hỗ trợ rất lớn cho các địa phương khác trong cả nước. Hoạt động từ thiện không chỉ thể hiện tinh thần từ bi, bác ái, cứu khổ, cứu nạn của Phật giáo mà còn thể hiện chức năng hỗ trợ xã hội của Phật giáo. Vì vậy, nghiên cứu về hoạt động từ thiện của Phật giáo cũng không ít. Có thể kể một số nghiên cứu về hoạt động từ thiện của Phật giáo như: *Hoạt động từ thiện xã hội của Phật giáo Việt Nam* (Dương Quang Điện, 2016), *Phật giáo góp phần thực hiện chính sách an sinh xã hội* (Lê Văn Lợi, 2018), *Phật giáo Việt Nam với công việc từ thiện* (Nguyễn Hùng Hậu, 2022), *Phát huy vai trò của Phật giáo*

* Viện Khoa học xã hội vùng Nam Bộ, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

với công tác khám chữa bệnh từ thiện (Phan Thị Thu Hiền, 2022). Năm 2022, tác giả cũng có bài “Thiền Trúc Lâm đương đại với hoạt động từ thiện tại Nam Bộ hiện nay” trong cuốn sách *Phật giáo và hoạt động từ thiện* được Đại học Quốc gia Hà Nội xuất bản.

Phạm vi bài viết này, tác giả tập trung làm rõ thêm về thực hành bố thí của tăng ni, Phật tử ở khu vực Đông Nam Bộ hiện nay⁽¹⁾.

2. QUAN ĐIỂM VỀ BỐ THÍ CỦA PHẬT GIÁO

Trong 6 pháp Ba-la-mật (Bố thí, Trì giới, Nhẫn nhục, Tinh tiến, Thiền định) của Phật giáo Đại thừa hay trong 10 pháp Ba-la-mật của Phật giáo nguyên thủy thì Bố thí luôn là hạnh đứng đầu. “Đức Thế Tôn thường dạy hạnh bố thí trước khi Ngài giảng dạy giáo pháp Tứ diệu đế. Bố thí là hành động vừa biểu lộ và nuôi dưỡng lòng từ bi, xả bỏ tâm tham ái, keo kiệt, đem lại cho xã hội và cho hành giả được an vui, hạnh phúc, vừa tạo được phước đức. Đạo Phật là đạo từ bi cứu khổ. Giá trị thật sự của việc bố thí nằm ở cái tâm hoan hỷ, không mong cầu, không chất chứa” (Tâm Tuệ Hỷ, 2005: 57).

Trong tiếng Sanskrit và tiếng Pali, Bố thí (布施) là Danà. Theo *Từ điển Phật học*, Bố thí là:

“Hành động hiến tặng vật chất, năng lực hoặc trí huệ cho người khác, được xem là hạnh quan trọng nhất trong Phật pháp. Bố thí là một trong sáu hạnh Ba-la-mật đa (Lục độ), một trong mười Tùy niệm (p: anussati) và là một đức hạnh quan trọng để nuôi dưỡng Công đức (S: punya).

Trong Tiểu thừa, bố thí được xem là phương tiện để đối trị tính tham ái, ích kỷ và được thực hành để tránh khổ đau của đời sau. Theo Đại thừa, bố thí là biểu hiện của lòng Từ bi và là phương tiện để dẫn dắt chúng sinh đến giác ngộ” (Chân Nguyên - Nguyễn Tường Bách, 1999: 61-62).

Theo *Danh từ Phật học thực dụng*: “Bố thí là cho, là giúp đỡ, trao tặng những tư hữu vật chất hoặc tinh thần của mình cho người. Phát khởi lòng thương đối với người mà làm lợi ích cho họ” (Tâm Tuệ Hỷ, 2005: 56).

Bố thí Ba-la-mật gồm: Tài thí, pháp thí, và vô úy thí.

“1. Tài thí (P: amisadāna). Bố thí bằng cách đem vật thực, tiền tài, vật dụng, của cải ra cho. Giúp đỡ người nghèo đói, thiếu túng, đau yếu bằng những phương tiện vật chất như tiền của, đồ đạc, thức ăn, thuốc men và cúng dường người tu hành. Người thực hành tài thí sẽ được hưởng quả báo lành.

2. Pháp thí (S: dharmadāna, P: dhammadāna). Bố thí bằng chánh pháp. Thuyết pháp, giảng dạy giáo lý và các hình thức truyền bá chánh pháp như viết, dịch, ấn tống kinh sách để độ cho người khác tu sửa thân tâm. Đem giáo pháp của Phật ra chỉ dạy cho người tu tập. Chỉ rõ con đường sống dẫn đến hạnh phúc an lạc, hướng về giác ngộ, giải thoát.

3. Vô úy thí (S, P: abhayadāna). Làm cho người khác hết sợ hãi. Trấn an cứu giúp người khác được an tâm, không hoang mang lo lắng và có sự yên ổn, bình tĩnh. Một là dùng lời lẽ khuyên bảo, giải thích cho người đang lo sợ, hai là

dùng phương tiện quyền xảo giúp người đang bị áp bức, khùng bố.

Trong ba loại bố thí, pháp thí quan trọng nhất” (Tâm Tuệ Hỷ, 2005: 56-57).

Trong xã hội hiện đại ngày nay, tư tưởng bố thí của Phật giáo thường được thể hiện thông qua sự dấn thân của các vị tăng, ni và phật tử vào đời sống xã hội thông qua những hoạt động giúp đỡ, cứu trợ những người khó khăn, nghèo khổ, tật bệnh, gặp tai ương trong cuộc sống, cả về phương diện vật chất cũng như tinh thần.

Thượng tọa, Thích Giác Hoàng Phó Tổng Thư ký Học viện Phật giáo Việt Nam tại Thành phố Hồ Chí Minh chia sẻ: “Hoạt động từ thiện xã hội là một hạnh lành cao quý mà mỗi tăng ni, phật tử dù tu theo truyền thống, tông phái nào trong Giáo hội Phật giáo Việt Nam cũng đều thực hành. Đó là sự hiến tặng, ban cho bất vụ lợi, từ vật chất đến tinh thần trong mọi điều kiện hoàn cảnh. Đức Phật thường nêu cao tinh thần hiến tặng tuyệt đối này bao gồm: (1) Không nghĩ đến tự ngã (bản thân) mình được lợi ích gì; (2) Không phân biệt đối tượng người nhận (dù người đó là lương thiện hay không lương thiện, người đó là thân hay sơ, là cùng dân tộc hay khác, cùng giới tính hay khác), v.v.; (3) Người hiến tặng với tâm thế không dính mắc với những vật chất mà mình đang (đã và sẽ) ban tặng. Tất cả đều hướng đến một

mục đích duy nhất là làm vui bớt nỗi khổ, niềm đau và chia sẻ những niềm vui trong điều kiện cho phép của người con Phật. Thuật ngữ nhà Phật gọi hành động cao quý đó là Bố thí Ba-la-mật” (Thích Nữ Chúc Nghĩa, 2021).

3. CÁC THỰC HÀNH VỀ TÀI THÍ VÀ VÔ ÚY THÍ

Ban Trị sự Phật giáo các tỉnh vùng Đông Nam Bộ luôn tích cực vận động và phối hợp với các mạnh thường quân để tạo nguồn kinh phí cho các hoạt động từ thiện xã hội. Theo chia sẻ của sư cô chùa Thiên Quang: “[...] cái hạnh ni sư (sư cô đang nói về sư Hương Nhũ) là hạnh của Bồ tát, hạnh là lo được cho chúng sanh. Và khi mình khởi tâm như vậy thì tự nhiên có những mạnh thường quân sẽ giúp đỡ, họ sẽ chung tay với mình. Mình có tâm thì họ có lòng, họ có sức, có gia tài, có của”. Cũng theo vị ni này: “Mình là người tu sĩ nhưng mình cũng vẫn phải có trách nhiệm với xã hội này, chứ không phải là chỉ tu trong hang trong núi ai làm gì thì làm. Mỗi lần giúp được gì cho mọi người là mình cảm thấy hạnh phúc. Ví dụ khi làm xong cây cầu, mọi người không phải vất vả lội qua dòng nước nữa, mình cảm thấy rất nhẹ lòng” (PVS. ni sư chùa Thiên Quang, Bình Dương).

Riêng trong năm 2023 và 2024 tổng số tiền được chư vị tăng ni phật tử ở Đông Nam Bộ vận động cho hoạt động từ thiện như sau:

Bảng 1. Kinh phí hoạt động tài thí của Phật giáo vùng Đông Nam Bộ năm 2023-2024

STT	Tỉnh	Năm 2023	Năm 2024
1	Bà Rịa - Vũng Tàu	73.351.481.000 đ	100.950.638.000 đ
2	Bình Dương	> 40.000.000.000 đ	> 85.000.000.000 đ
3	Bình Phước	50.194.281.000 đ	46.754.781.500 đ

4	Đồng Nai	> 153.000.000.000 đ	> 200.000.000.000 đ
5	Tây Ninh	33.861.277.000 đ	40.792.000.000 đ
6	TPHCM	748.342.288.520 đ	735.751.110.200 đ
Tổng cộng		1.098.749.327.520 đ	1.209.248.529.700 đ

Nguồn: Đỗ Hương Giang, tổng hợp từ nhiều nguồn⁽²⁾.

Phật giáo vùng Đông Nam Bộ đã tiến hành nhiều hoạt động tài thí như nuôi dưỡng trẻ mồ côi, người già neo đơn, hỗ trợ người nghèo và nạn nhân thiên tai, dịch bệnh, xây nhà tình thương,...

Nhiều chùa, viện Phật giáo vùng Đông Nam Bộ có sở từ thiện nuôi dưỡng trẻ mồ côi và người già neo đơn. Ở TPHCM có chùa Bình An, chùa Từ Hạnh nuôi cả trẻ em và người già, chùa Kỳ Quang 2 nuôi nhiều trẻ mồ côi, chùa Lâm Quang nuôi dưỡng người già neo đơn từ năm 1995. Khu vực Bà Rịa - Vũng Tàu (cũ) có chùa Hồng Quang và Tu viện Minh Đạo nuôi dưỡng trẻ mồ côi, chùa Hộ Pháp và chùa Đại Tòng Lâm nuôi dưỡng người già neo đơn...

Phật giáo các tỉnh Bình Dương, Bình Phước, Đồng Nai, Tây Ninh (cũ) cũng có khá nhiều trung tâm nuôi dưỡng trẻ mồ côi và người già neo đơn. Hoạt động này không chỉ hỗ trợ về vật chất mà còn là sự động viên tinh thần vô cùng lớn với những mảnh đời kém may mắn, không chỉ thể hiện tinh thần từ bi của Phật giáo, mà còn thể hiện tinh thần nhập thế, chia sẻ trách nhiệm xã hội trong việc thực hiện công tác an sinh xã hội.

Bên cạnh hoạt động nuôi dưỡng chăm sóc những người yếu thế, tặng nhà tình thương cũng là Phật sự thường xuyên của Phật giáo vùng Đông Nam Bộ. Đối tượng nhận nhà tình thương là người nghèo, người có công với cách mạng,

người gặp thiên tai,... Hoạt động này không chỉ giúp người dân có chỗ ở ổn định mà còn thể hiện tinh thần bác ái và chia sẻ của Phật giáo nói chung, Phật giáo vùng Đông Nam Bộ nói riêng. Riêng Ban Từ thiện xã hội Phật giáo TPHCM: - Năm 2023 đã xây 61 căn nhà tình thương, tình nghĩa, đại đoàn kết với kinh phí 3.105.000.000 đồng; - Năm 2024 đã xây 6 căn với kinh phí 610.000.000 đồng,...

Trong nhiệm kỳ VII (2021-2026), Ban Trị sự Phật giáo thành phố Vũng Tàu đã xây dựng trên 25 căn nhà tình nghĩa, tình thương cho đồng bào nghèo tại địa phương; tổng số tiền các tự viện làm công tác từ thiện trong nhiệm kỳ đạt 93.059.250.000 đồng (Trung Giác, 2025).

Năm 2024, Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam tỉnh Đồng Nai tích cực tham gia đóng góp xây dựng nhà ở cho người nghèo và các trường hợp khó khăn khác ở trong và ngoài tỉnh. Phật giáo tỉnh đã chung tay đóng góp thực hiện 50 căn nhà trong số 269 căn nhà tình thương được hỗ trợ kinh phí sửa chữa, xây mới của tỉnh trong năm 2024 (Sông Thao, 2024).

Ngoài ra, việc bố thí vật chất trong những năm qua của Phật giáo vùng Đông Nam Bộ còn thể hiện trong sự hỗ trợ phòng chống dịch bệnh. Trong đợt dịch COVID-19, tại Việt Nam, TPHCM là địa phương chịu ảnh hưởng nặng nề

nhất. Trước tình hình đó, Giáo hội Phật giáo Việt Nam TPHCM đã chỉ đạo các cấp Giáo hội, tăng ni, phật tử trên địa bàn thành phố chấp hành nghiêm các chủ trương, chỉ đạo của chính phủ, nhà nước trong công tác phòng, chống dịch COVID-19; tích cực hỗ trợ lực lượng tuyến đầu chống dịch và làm tốt công tác từ thiện xã hội, hỗ trợ các hoàn cảnh khó khăn do dịch bệnh. Năm 2021, Giáo hội Phật giáo Việt Nam TPHCM đã triển khai đa dạng các hoạt động từ thiện xã hội với tổng giá trị trên 1.048 tỷ đồng; đóng góp 1,5 tỷ đồng cho quỹ mua vaccine COVID-19; hỗ trợ tài chính, máy thở, phương tiện y tế giúp nhân dân Ấn Độ, Lào, Campuchia phòng, chống dịch COVID-19 gần 6 tỷ đồng.

Bình Dương là địa phương thứ hai chịu ảnh hưởng nặng nề của đợt dịch COVID-19 tại Việt Nam. Vào những thời điểm khó khăn nhất, Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo tỉnh và các huyện, thị xã, thành phố trực thuộc; các cơ sở tự viện; các tăng, ni, phật tử trong tỉnh đã phát huy trách nhiệm, vai trò và uy tín của mình tích cực vận động người dân thực hiện nghiêm các quy định, biện pháp phòng chống dịch COVID-19; đóng góp nguồn lực kinh phí, vật chất, nhân lực... rất lớn cho công tác phòng chống dịch. Nhiều tăng, ni đã tình nguyện tham gia công tác chống dịch, chăm sóc bệnh nhân nhiễm COVID-19 trong các khu cách ly, điều trị (Xuân Khu, 2022).

Có thể nói, trong đợt dịch COVID-19, tăng, ni, phật tử vùng Đông Nam Bộ đã thực hiện rất nhiều hoạt động ý nghĩa như: tích cực đóng góp tiền mặt, nhu yếu phẩm thiết yếu cho các tuyến đầu chống dịch, tổ chức các bếp ăn thiện

nguyện, hỗ trợ khu cách ly và ủng hộ quỹ mua vaccine phòng chống dịch bệnh. Các hoạt động này đã góp phần không nhỏ trong việc hỗ trợ, động viên bà con bị ảnh hưởng của dịch, vượt qua giai đoạn khó khăn.

Có thể thấy, các hoạt động tương trợ về vật chất của Phật giáo vùng Đông Nam Bộ thể hiện tinh thần tương thân, tương ái của tăng, ni, phật tử vùng Đông Nam Bộ. Thông qua đó, thể hiện tinh thần từ bi cứu khổ cứu nạn của Phật giáo. Các hoạt động nuôi dưỡng trẻ mồ côi, người già neo đơn, tặng nhà tình thương cho người nghèo, hay hỗ trợ xã hội trong đại dịch COVID-19, không đơn thuần chỉ là hỗ trợ về mặt vật chất, mà cao hơn thế, sự hỗ trợ đó góp phần động viên, an ủi những người kém may mắn và những người rơi vào tình thế nguy nan. Hay nói cách khác, đây không chỉ thuần túy là hoạt động tài thí, mà cùng với tài thí và thông qua tài thí đã thực hiện vô úy thí.

4. CÁC THỰC HÀNH PHÁP THÍ

Theo một vị trong Ban trị sự Phật giáo tỉnh Bình Phước thì: “Tăng, ni là sứ giả của Như Lai, nên phải có trách nhiệm truyền giáo pháp ra xã hội. Nhưng tất nhiên một bài pháp này nó thích ứng cho người này, bài pháp kia thích ứng cho người kia chứ không phải một bài cho tất cả. Mình nói gì thì nói quan trọng cuối cùng giúp mọi người giải tỏa bớt những nỗi khổ niềm đau. Lời dạy của Đức Phật rất là thâm sâu, tinh tế và có thể giải quyết nhiều vấn đề trong cuộc sống” (PVS. vị tăng trong Ban Trị sự Phật giáo tỉnh Bình Phước).

Về giá trị của pháp Phật đối với đời sống hiện đại, một sư cô ở chùa Thiên

Quang (Bình Dương) cho biết: “Hiện giờ thì có thể thấy thiền, tịnh và mật đều đang rất là giúp ích cho đời sống con người hướng về tâm linh. Mà có tâm linh thì cuộc sống mới cảm thấy là có một nơi nương tựa vững chắc của tinh thần. Ví dụ như thiền thì ngồi tĩnh tâm đem tới sức khỏe, đem tới sự an nhiên tĩnh lặng, bớt suy nghĩ. Lâu dài sẽ giúp phục hồi trí nhớ, phục hồi cả sức khỏe. Còn về tịnh thì đó là tha lực của chư Phật khi mà niệm Nam mô a di đà Phật là mình niệm vào tánh sáng suốt của mình và cái tánh mà ai cũng có đó. [...] mình tu tịnh độ thì mình ngồi vừa yên tĩnh mà mình vừa niệm Phật thì thật sự là mình cảm thấy là nó rõ ràng là từ trường của mình được thanh lọc rất là nhiều, và khi mà tu thì dần dần tâm từ mình nó lớn lên, dạt dào tình thương từ lòng mình. Điều đó rất là quan trọng, tại vì muốn có trí tuệ thì phải có lòng từ. Nếu không có từ bi, không bao giờ có trí tuệ.” (PVS. ni sư chùa Thiên Quang, Bình Dương). Chia sẻ này cho thấy, giá trị lớn lao của pháp Phật trong đời sống xã hội. Do đó, các vị tăng ni từ trước đến nay đều hết lòng thực hành pháp thí để phổ biến các lợi lạc của pháp Phật ở thế gian.

Dữ liệu khảo sát cho thấy, Ban trị sự và các cơ sở thờ tự của Phật giáo vùng Đông Nam Bộ có nhiều hình thức pháp thí thông qua nhiều hoạt động cụ thể.

Tổ chức các buổi thuyết giảng, các lớp học giáo lý căn bản đến chuyên sâu

Tại nhiều chùa/tự viện/thiền viện thường thực hiện hoạt động thuyết giảng Phật pháp cho Phật tử, tùy theo nhu cầu cụ thể tại mỗi nơi mà các buổi giảng nhiều hay ít (hàng tuần hoặc hàng

tháng). Các buổi thuyết giảng này giúp Phật tử thấm nhuần ngũ giới của nhà Phật: không sát sinh; không trộm cắp; không tà dâm; không nói dối; không uống rượu. Năm giới của nhà Phật không phải là những điều gò bó, ràng buộc Phật tử, mà chính là hàng rào bảo vệ họ khỏi những thói hư, tật xấu, giúp họ có được đời sống an vui, hạnh phúc. Đồng thời, việc giảng pháp này cũng giúp Phật tử nắm rõ tinh thần nhân quả Phật giáo. Nhân tốt thì quả tốt, nhân xấu thì quả xấu, vì vậy, không làm cái gì hại mình hại người. Từ đó, giảm tham, sân, si, chỉ làm những việc lợi mình, lợi người. Điều đó giúp xây dựng một xã hội văn minh, một đời sống hạnh phúc.

Theo ni sư Hương Nhũ trụ trì chùa Thiên Quang (Bình Dương): “Hàng tháng ở chùa đều phát quà cho người khiếm thị. Nhưng sư thường giảng pháp trước rồi mới phát quà. Lúc đầu họ rất thô, nào tranh giành, nào chơi bài, chỉ muốn nhanh nhận quà rồi về. Sư giảng cho họ hiểu nhân quả để họ hướng đến “mất mù mà tâm không mù”. Bây giờ họ rất dễ thương. Đến là muốn được tu một ngày để được an lạc chứ không còn mong nhận quà nữa”.

Không chỉ dạy cho Phật tử cách gìn giữ đạo đức trong các mối quan hệ xã hội, các bài giảng pháp còn đi sâu hướng dẫn Phật tử cách giữ gìn đạo đức trong các mối quan hệ gia đình: bổn phận của vợ chồng đối với nhau, lòng hiếu thảo của con cái đối với ông bà cha mẹ; cách đối nhân xử thế, biết thương yêu đồng loại, kính trên nhường dưới, chia sẻ tình thân, vật chất cho những người nghèo khó, khốn khổ,... Thông qua các buổi giảng, các giảng sư từng bước dẫn dắt

các phật tử hiểu rõ về đời sống tốt đẹp, cao thượng và những đạo lý cơ bản của nhà Phật. Có thể nói, đây là bước đầu dành cho những người còn chưa hiểu nhiều hoặc còn xa lạ với Phật pháp. Thông thường, các buổi giảng này được tổ chức vào các ngày rằm, ngày cuối tháng âm lịch, hay các ngày lễ lớn (Rằm tháng Giêng, Vu Lan, Phật Đản,...).

Bên cạnh đó, hoạt động pháp thí còn được mở rộng qua các lớp học giáo lý căn bản dành cho các phật tử mới nhưng có nguyện vọng học Phật pháp bài bản hoặc các cháu thiếu nhi; và lớp chuyên sâu dành cho các phật tử tập sự xuất gia hoặc các phật tử đã tu học, tham thiền nhiều năm tại gia hay trong các nhóm đạo tràng. Các lớp học được giảng dạy nhiều buổi hàng tuần. Ví dụ như chùa Thiên Quang (Bình Dương), ni sư trụ trì Hương Nhũ tổ chức lớp học online Tu chuyển nghiệp cho một nhóm phật tử từ 5 giờ đến hơn 6 giờ sáng mỗi ngày. Một phật tử ở lớp này cho hay: *“Cô sẽ phân kinh ra cho bọn chị đọc kinh. Ở nhà tụi chị đọc kinh và ghi âm lại. Đã qua lần đọc như vậy là mình sẽ hiểu bài và đến hôm sau trên lớp học thì cô sẽ là người dẫn kinh, tụi chị sẽ chia sẻ, sau đó cô chỉ dẫn cho mình nên hiểu như thế nào cho đúng. Nói chung rất là nhiều lợi lạc”* (PVS. phật tử nữ chùa Thiên Quang, Bình Dương).

Tổ chức các khóa tu dành riêng cho giới trẻ

Trong khuôn khổ hoạt động, các chùa Phật giáo thường tổ chức các khóa tu dành cho thanh thiếu niên trong những dịp hè. Đây có thể xem là hoạt động pháp thí đặc biệt, hướng đến bố thí

pháp cho nhóm người trẻ tuổi của Phật giáo vùng Đông Nam Bộ. Trong bối cảnh phát triển của văn hóa truyền thông đa phương tiện, giới trẻ dễ dàng tiếp nhận nhiều thông tin, kiến thức, tuy nhiên sự dễ dàng đó cũng phát sinh tiêu cực khi khả năng lọc lựa thông tin của giới trẻ còn hạn chế. Các khóa tu học này giúp trao truyền những giá trị truyền thống tốt đẹp.

Ngoài những khóa tu vào dịp hè, kỳ nghỉ, một số chùa tổ chức các khóa tu thường xuyên cho phật tử trẻ muốn tìm hiểu sâu và thực hành Phật pháp. Ở một số chùa, việc mở khóa tu là một việc làm rất được chú trọng. Ví dụ, ở chùa Đại Tòng Lâm mỗi tuần đều có khóa tu Đệ tử quy dành cho các em tuổi vị thành niên:

“Cha mẹ muốn cho các em trưởng thành, muốn cho các em học hỏi giáo lý, đạo đức. Trong môi trường hiện nay, các em cập nhật quá nhiều thông tin, cho nên các em nhiều khi mất định hướng. Cha mẹ sợ các em sa ngã đã đưa về chùa giảng dạy đạo đức, giáo lý, làm lành lánh dữ, hiểu thảo với cha mẹ, trở thành con ngoan trong gia đình, học trò ưu tú của trường lớp. Các em về đây học ở cái lớp Đệ tử quy do thầy Diệu Đức hướng dẫn, sau đó các em thực sự rất là ngoan, rất có tinh thần đồng đội” (PVS. vị tăng, Ban Quản lý chùa Đại Tòng Lâm, Bà Rịa - Vũng Tàu).

Hoạt động mang tính pháp thí một phần đến từ sự thay đổi trong cách tiếp cận với giáo dục Phật giáo dành cho nhóm tuổi trẻ này, một phần do thấy sự lan tỏa tốt đẹp từ các khóa tu. Giới trẻ có những thay đổi tích cực trong cuộc sống và trong đời sống tâm linh.

“Mới 5, 7 năm trở lại đây phát triển khóa tu mùa hè dành cho thanh thiếu niên vào chùa tu vài ngày. Hồi cỡ chừng 10 năm về trước làm gì có. Giáo hội thấy những lớp này có ích nên hướng cho tất cả các chủ trì ở các chùa, các Ban trị sự chú trọng mở các lớp này để cho giới trẻ hiểu hơn về Phật pháp. Từ đó, làm một người thật sự chân chánh sống có ích cho gia đình và xã hội” (PVS. Trụ trì Chùa Gò Kén - Tây Ninh).

Các cuộc phỏng vấn sâu cho thấy, các Phật tử đều cho rằng, sau khi được học giáo lý Phật giáo, suy nghĩ và cách hành xử của họ đều thay đổi theo hướng tích cực. *“Minh thấy mình thay đổi một cách rõ rệt luôn. [...] Khi theo Phật giáo, mình nghe kinh, nghe các thầy giảng thì mình cảm thấy yêu cuộc sống hơn, nhìn mọi người xung quanh cảm giác nó gần gũi hơn. Trong gia đình vợ con, rồi bố mẹ tất cả đều cảm thấy thân thương hơn. Ra ngoài xã hội nhìn mọi người mình cảm thấy nó nhẹ nhàng hơn, không dữ dội như ngày xưa nữa ...”* (PVS. Phật tử nam, 59 tuổi, chùa Từ Quang tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu).

“Những giá trị mà em thu nhận được trong khoảng gần một năm qua để lại những dấu ấn sâu sắc trong cuộc đời của mình. Trong một năm qua em học được nhiều lắm, rõ nhất là chuyển hóa cái tâm sân của mình. Điều này giúp em giải quyết nhiều vấn đề lắm. Khi mình nổi nóng nó làm cho mọi mối quan hệ, công việc không tốt. Khi mình bớt tâm sân nó làm cho cuộc sống dễ chịu hơn nhiều, công việc và cuộc sống đều dễ dàng, thoải mái hơn” (PVS, Phật tử nữ, 31 tuổi, Thiền viện Phước Sơn, Đồng Nai).

Hoạt động bố thí pháp còn góp phần chữa lành những tổn thương cho Phật tử. Xã hội hiện đại, nhịp sống nhanh, nhiều áp lực khiến cho nhiều người rơi vào trạng thái căng thẳng. Pháp Phật có thể giúp con người quay vào nội tâm để tìm cân bằng và an lạc ngay trong tâm mình.

Một vị ni đã nhận xét về các bạn trẻ sau một thời gian tu học tại chùa: “Cái thấm nhuần trước tiên là các em đã cảm nhận được tâm hồn thanh thản vì mình không làm khổ cha mẹ nữa [...]” (PVS. ni sư Thiền viện Phước Sơn, Đồng Nai).

Có vài trường hợp Phật tử ở chùa Sóc Lớn bị cha mẹ bỏ khi các bé khoảng 7, 8 tuổi. Mặc dù sau bé biết đó là cha mẹ của mình nhưng bé giận không tiếp xúc. Nhưng khi được các sư giảng giải về tình yêu thương, về việc cha mẹ là đáng sinh thành, là ân nhân đã sinh ra mình, các bé đã dần dần đón nhận cha mẹ, phát triển tình yêu thương giữa con cái với cha mẹ (PVS. vị tăng, chùa Sóc Lớn, Bình Phước).

5. KẾT LUẬN

Thực hành bố thí Ba-la-mật (tài thí, pháp thí, vô úy thí) của các vị tăng ni vùng Đông Nam Bộ đã tác động tích cực đến đời sống vật chất và tinh thần của xã hội. Qua đó, người dân, Phật tử không chỉ được hỗ trợ về vật chất khi khó khăn mà còn có được nhận thức và hành vi ứng xử tích cực trong đời sống. Tuy nhiên, vẫn còn một số Phật tử làm từ thiện với tâm lý mong hưởng phước báo. Thậm chí nhiều doanh nhân ủng hộ làm từ thiện rất nhiều nhưng lại không hề tu học. Vì vậy, tăng, ni cần cố gắng hơn nữa trong việc hoằng pháp,

giúp cho Phật tử hiểu đúng chánh pháp. Được như vậy thì hoạt động từ thiện sẽ phát triển theo hướng bền vững hơn. Bởi vì, trong bố thí Ba-la-mật, pháp thí

là quan trọng nhất mà các vị tăng, ni có thể làm để mang lại những lợi lạc căn bản cho xã hội. □

CHÚ THÍCH

(1) Bài viết là một phần kết quả của đề tài khoa học cấp Bộ 2023-2024: “Vai trò của Phật giáo đối với phát triển bền vững vùng Đông Nam Bộ trong bối cảnh mới” do Đỗ Hương Giang làm chủ nhiệm, Viện Khoa học xã hội vùng Nam Bộ chủ trì. Đề tài đã điều tra định tính tại 8 cơ sở thờ tự Phật giáo ở Đông Nam Bộ, trong đó, đã khảo sát tại 4 tỉnh (Bà Rịa - Vũng Tàu, Đồng Nai, Bình Dương, Bình Phước) mỗi tỉnh 1 cơ sở thờ tự; riêng Thành phố Hồ Chí Minh và Tây Ninh, mỗi địa bàn khảo sát 2 cơ sở thờ tự. Tổng cộng là 60 trường hợp phỏng vấn sâu và thảo luận nhóm. Thời gian khảo sát từ tháng 9 đến tháng 10 năm 2023.

Ngoài ra, để đảm bảo phản ánh hoạt động từ thiện của Phật giáo vùng Đông Nam Bộ có tính thời sự, bài viết còn dựa trên các thông tin, dữ liệu từ tài liệu thứ cấp liên quan.

(2) Tổng hợp từ các nguồn: Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu (các năm của các tài liệu); Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam tỉnh Bình Phước (các năm của tài liệu); Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam tỉnh Tây Ninh (các năm tài liệu); Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh, Ban Trị sự (các năm tài liệu); Báo Bình Dương (2024); Ban Thông tin - Truyền thông Phật giáo Bình Dương (2025).

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

1. Ban Thông tin - Truyền thông Phật giáo Bình Dương. 2025. “Bình Dương: Phật giáo tỉnh thực hiện hoạt động từ thiện xã hội trên 85 tỷ đồng trong năm 2024”. <https://giacngo.vn/binh-duong-phat-giao-tinh-thuc-hien-hoat-dong-tu-thien-xa-hoi-tren-85-ty-dong-trong-nam-2024-post74431.html>, truy cập ngày 20/2/2025.
2. Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu. 2023. *Báo cáo tổng kết công tác Phật sự năm 2023 và chương trình hoạt động Phật sự năm 2024*.
3. Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu. 2024. *Báo cáo tổng kết công tác Phật sự năm 2024 và chương trình hoạt động Phật sự năm 2025*.
4. Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam tỉnh Bình Phước. 2023. *Báo cáo tổng kết công tác Phật sự năm 2023 và chương trình hoạt động Phật sự năm 2024*.
5. Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam tỉnh Bình Phước. 2024. *Báo cáo tổng kết công tác Phật sự năm 2024 và chương trình hoạt động Phật sự năm 2025*.
6. Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam tỉnh Tây Ninh. 2022. *Báo cáo tổng kết công tác Phật sự năm 2022 và chương trình hoạt động Phật sự năm 2023*.
7. Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam tỉnh Tây Ninh. 2023. *Báo cáo tổng kết công tác Phật sự năm 2023 và chương trình hoạt động Phật sự năm 2024*.
8. Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam tỉnh Tây Ninh. 2024. *Báo cáo tổng kết công tác Phật sự năm 2024 và chương trình hoạt động Phật sự năm 2025*.
9. Chân Nguyên - Nguyễn Tường Bách. 1999. *Từ điển Phật học*. Huế: Nxb. Thuận Hóa.

10. Dương Quang Điện. 2016. “Hoạt động từ thiện xã hội của Phật giáo Việt Nam”. file:///C:/Users/HOME/Downloads/26418-Article%20Text-88802-1-10-20161230%20(2).pdf, truy cập ngày 22/8/2025.
11. Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh. 2023. Ban Trị sự. Tài liệu tổng kết Phật sự năm 2023.
12. Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thành phố Hồ Chí Minh. 2024. Ban Trị sự. Tài liệu tổng kết Phật sự năm 2024.
13. Lê Văn Lợi. 2017. “Phật giáo góp phần thực hiện chính sách an sinh xã hội”. *Tạp chí Lý luận Chính trị*, số 7.
14. Nguyễn Hùng Hậu. 2022. “Phật giáo Việt Nam với công việc từ thiện” <https://frs.ussh.vnu.edu.vn/vi/news/tac-gia-tac-pham/phat-giao-viet-nam-voi-cong-viec-tu-thien-117.html>, truy cập ngày 22/8/2025.
15. Phan Thị Thu Hiền. 2022. “Phát huy vai trò của Phật giáo với công tác khám chữa bệnh từ thiện” <https://frs.ussh.vnu.edu.vn/vi/news/tac-gia-tac-pham/phat-huy-vai-tro-cua-phat-giao-voi-cong-tac-kham-chua-benh-tu-thien-119.html>, truy cập ngày 22/8/2025.
16. Phùng Nam. 2024. “Phật giáo Đồng Nai: Công tác từ thiện xã hội năm 2023 đạt trên 153 tỷ đồng”. <https://www.phattuvietnam.net/phat-giao-dong-nai-cong-tac-tu-thien-xa-hoi-dat-tren-153-ty-dong/>, truy cập ngày 25/6/2025.
17. Sông Thao. 2024. “Phật giáo Đồng Nai tích cực tham gia hoạt động an sinh xã hội”. <https://baodongnai.com.vn/chinh-tri/202411/phat-giao-dong-nai-tich-cuc-tham-gia-hoat-dong-an-sinh-xa-hoi-af77206/>, truy cập ngày 22/4/2025.
18. Tâm Tuệ Hỷ (biên soạn). 2005. *Danh từ Phật học thực dụng*. Hà Nội: Nxb. Tôn giáo.
19. Theo Báo Bình Dương. 2024. “Phật giáo Bình Dương: ủng hộ 15.000 phần quà “Tết vì người nghèo””. <https://mattran.org.vn/dan-toc-ton-giao/phat-giao-binh-duong-ung-ho-15000-phan-qua-tet-vi-nguoi-ngheo-54205.html>, truy cập ngày 20/2/2025.
20. Thích Nữ Chúc Nghĩa. 2021. “Phóng sự: Phật giáo Việt Nam với công tác an sinh xã hội thông qua các chương trình từ thiện”. <https://phatsunonline.com/phong-su-phat-giao-viet-nam-voi-cong-tac-an-sinh-xa-hoi-thong-qua-cac-chuong-trinh-tu-thienphat-giao-viet-nam-voi-cong-tac-an-sinh-xa-hoi-thong-qua-cac-chuong-trinh-tu-thien/>, truy cập ngày 21/4/2023.
21. Thích Trung Giác. 2025. “Bà Rịa - Vũng Tàu: Hội nghị kết thúc nhiệm vụ Ban Trị sự Phật giáo thành phố Vũng Tàu”. <https://phatsunonline.vn/br-vt-hoi-nghi-ket-thuc-nhiem-vu-ban-tri-su-phat-giao-tp-vung-tau>, truy cập ngày 21/4/2025.
22. Viện Trần Nhân Tông - Viện Nghiên cứu Phật học. 2022. *Phật giáo và hoạt động từ thiện*. Hà Nội: Nxb. Đại học Quốc gia Hà Nội.
23. Xuân Khu. 2022. “Giáo hội Phật giáo Việt Nam TP. Hồ Chí Minh tích cực làm từ thiện và hỗ trợ phòng, chống dịch”. <https://mattran.org.vn/dan-toc-ton-giao/giao-hoi-phat-giao-viet-nam-tp-ho-chi-minh-tich-cuc-lam-tu-thien-va-ho-tro-phong-chong-dich-42479.html>, truy cập ngày 08/5/2025.